

GROENLUNCH

De natuur- herstelwet

Invloed of illusie?

15 mei 2025, 12.00–13.00 uur
📍 Cycle-Up HUB, Leeuwarden

Judy Koppenjan

Senior adviseur Strategie
Nederland bij Wereld
Natuur Fonds

Judy Koppenjan

Senior adviseur strategie Nederland, Wereld Natuur Fonds
Trekker Natuurherstelwet, Groene11

Vandaag

Europese Natuurherstelwet: Hoofdzaak of hoofdpijn?

Hoe we invloed kunnen uitoefenen op de inhoud van het Nationaal herstelplan?

- Kennismaking met Natuurherstelverordening
 - Wat staat er in?
 - Wat betekent dat?
 - Wat voegt het toe?
- Hoe leveren wij als stakeholders effectief input ?
 - Wat weten we al van het participatieproces?
 - Wat doen we binnen de Groene11 samenwerking?
 - **Gesprek met de zaal:** hoe zouden jullie een bijdrage willen / kunnen leveren?

*The long and winding road
2020 - 2024*

Oude richtlijnen, nieuwe verordening

Vogel- en Habitatrichtlijn & de Natuurherstelverordening

© Mustafa V

© Sarah Velazquez

RICHTLIJN 2009/147/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT
EN DE RAAD
van 30 november 2009
inzake het behoud van de vogelstand
(gecodeerde versie)

Artikel 1

1. Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan.

2. Deze richtlijn is van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.

Artikel 2

De lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de populaties van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te herstellen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke, culturele en recreatieve eisen, waarbij zij tevens rekening houden met andere vereisten.

RICHTLIJN 92/43/EEG VAN DE RAAD
van 21 mei 1992
inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

Definities

Artikel 1

In deze richtlijn wordt verstaan onder

- a) *instandhouding*: een geheel van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding als bedoeld in de letters c) en i);
- b) *natuurlijke habitats*: land- of waterzones met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken, en die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn;
- c) *typen natuurlijke habitats van communautair belang*: habitats die op het in artikel 2 bedoelde grondgebied:
- i) gevaar lopen in hun natuurlijke verspreidingsgebied te verdwijnen;

VERORDENING (EU) 2024/1991 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 24 juni 2024

inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

overwegende dat het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

voorziet in de oprichting van de Europese Commissie,

overwegende dat het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité⁽¹⁾,

advies van de Raad van de Europese Unie,

© Atanu Tanmoy

Achtergrond

Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn-soort

Habitattype

Habitatrichtlijn-soort

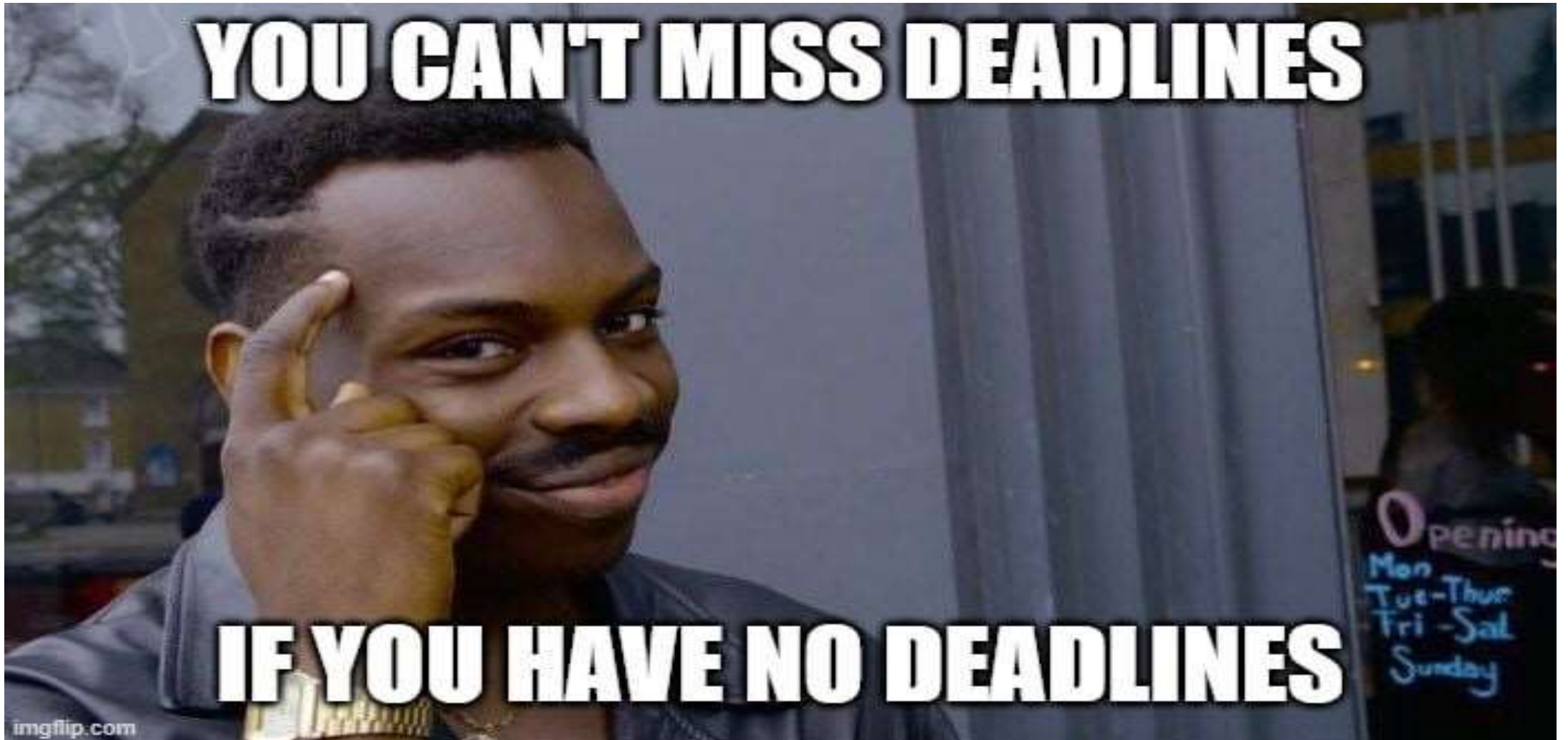

“... in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen”

Bestaande wetten en richtlijnen

Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn

Nieuwe benadering

Natuurherstelverordening (Artikel 4)

- a) uiterlijk in 2030, op minstens 30 % van de totale oppervlakte van alle in bijlage I opgenomen habitattypen die niet in goede toestand verkeert, zoals gekwantificeerd in het in artikel 15 bedoelde nationale herstelplan;

b) Een lidstaat die de in de eerste alinea bedoelde afwijking toepast, neemt:

- a) uiterlijk in 2050 voor elk van die habitattypen herstelmaatregelen op minstens 80 % van de oppervlakte die niet in goede toestand verkeert;

- b) 4. De lidstaten nemen de herstelmaatregelen die nodig zijn om de in bijlage I opgenomen habitattypen opnieuw te ontwikkelen in gebieden waar die habitattypen niet voorkomen, teneinde de gunstige referentieoppervlakte voor die habitattypen te realiseren. Dergelijke maatregelen zijn uiterlijk in 2030 van toepassing op gebieden die minstens 30 % uitmaken van de extra oppervlakte die nodig is om de totale gunstige referentieoppervlakte te realiseren voor elke in bijlage I opgenomen groep habitattypen, zoals gekwantificeerd in het in artikel 15 bedoelde nationale herstelplan, uiterlijk in 2040 op oppervlaktes die minstens 60 % uitmaken van die oppervlakte en uiterlijk in 2050 op 100 % van die

op 9. De lidstaten verzekeren uiterlijk in 2030 dat de toestand van de habitattypen bekend is voor minstens 90 % van de oppervlakte van alle in bijlage I opgenomen habitattypen, en dat uiterlijk in 2040 de toestand van alle oppervlaktes van de in bijlage I opgenomen habitattypen bekend is.

Nieuwe benadering

Natuurherstelverordening (Artikel 4)

Duw(tje) in de rug van bestaande verplichtingen

- Termijnen & deadlines
- Stappenplan: nationaal herstelplan

Schep(je) bovenop d.m.v. nieuwe verplichtingen

- Rivieren & uiterwaarden
- Bosgebieden
- Landbouwgebieden
- Stedelijke gebieden
- Bestuivers

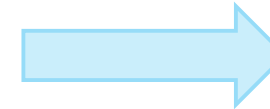
Doel van de verordening

Artikel 1 (lid 1, sub a & b)

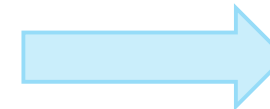
Bijdragen aan:

a) “het langdurige en duurzame herstel van biodiverse en veerkrachtige ecosystemen in de land- en zeegebieden van de lidstaten door middel van het herstel van aangetaste ecosystemen.”

b) “de verwezenlijking van de overkoepelende doelstellingen van de Unie op het gebied van klimaatmitigatie, klimaatadaptatie en bodemgradatieneutraliteit.”

Herstel van
verleden

Voorbereiding
op toekomst

Natuurherstelverordening

Opbouw & logica

Artikel 1, 2, 3:
Doel, reikwijdte & definities

Artikel 4:
Land-, kust- en zoetwaterecosystemen

Artikel 5:
Mariene ecosystemen

Artikel 8: Steden

Artikel 9: Rivieren

Artikel 10:
Bestuivers

Artikel 11:
Landbouw

Artikel 12: Bossen

Artikel 14/15/16:
Nationaal
herstelplan

Overkoepelende doelstellingen

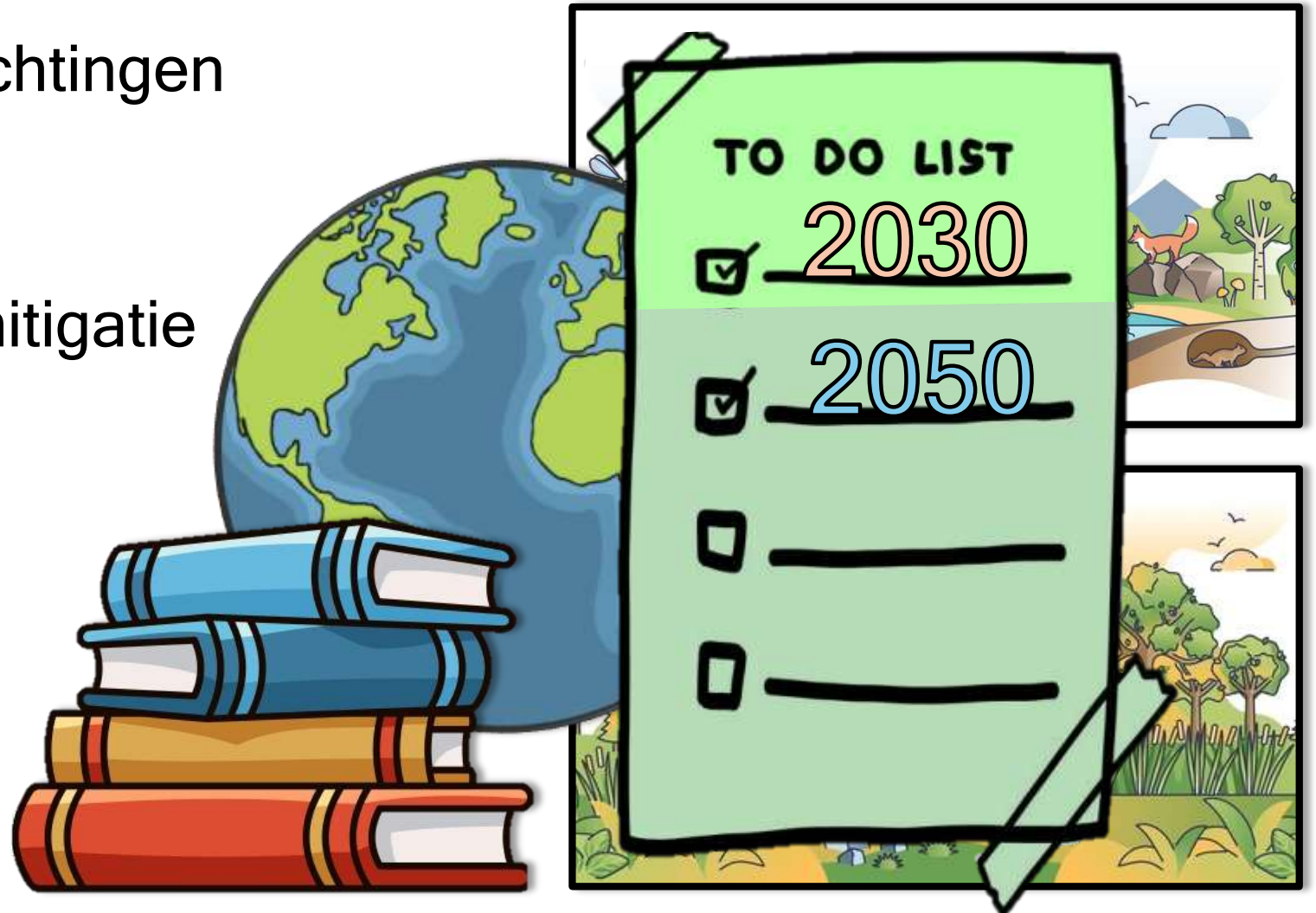
Artikel 1

- Internationale verplichtingen
- **Ecosystemenherstel**
- Voedselzekerheid
- Klimaatadaptatie, -mitigatie & bodemdegradatie

Herstelmaatregelen

2030 = 20%

2050 = 100%

Hoofdpijnen

Gevisualiseerd

ARTIKEL 4

Artikel 8

Artikel

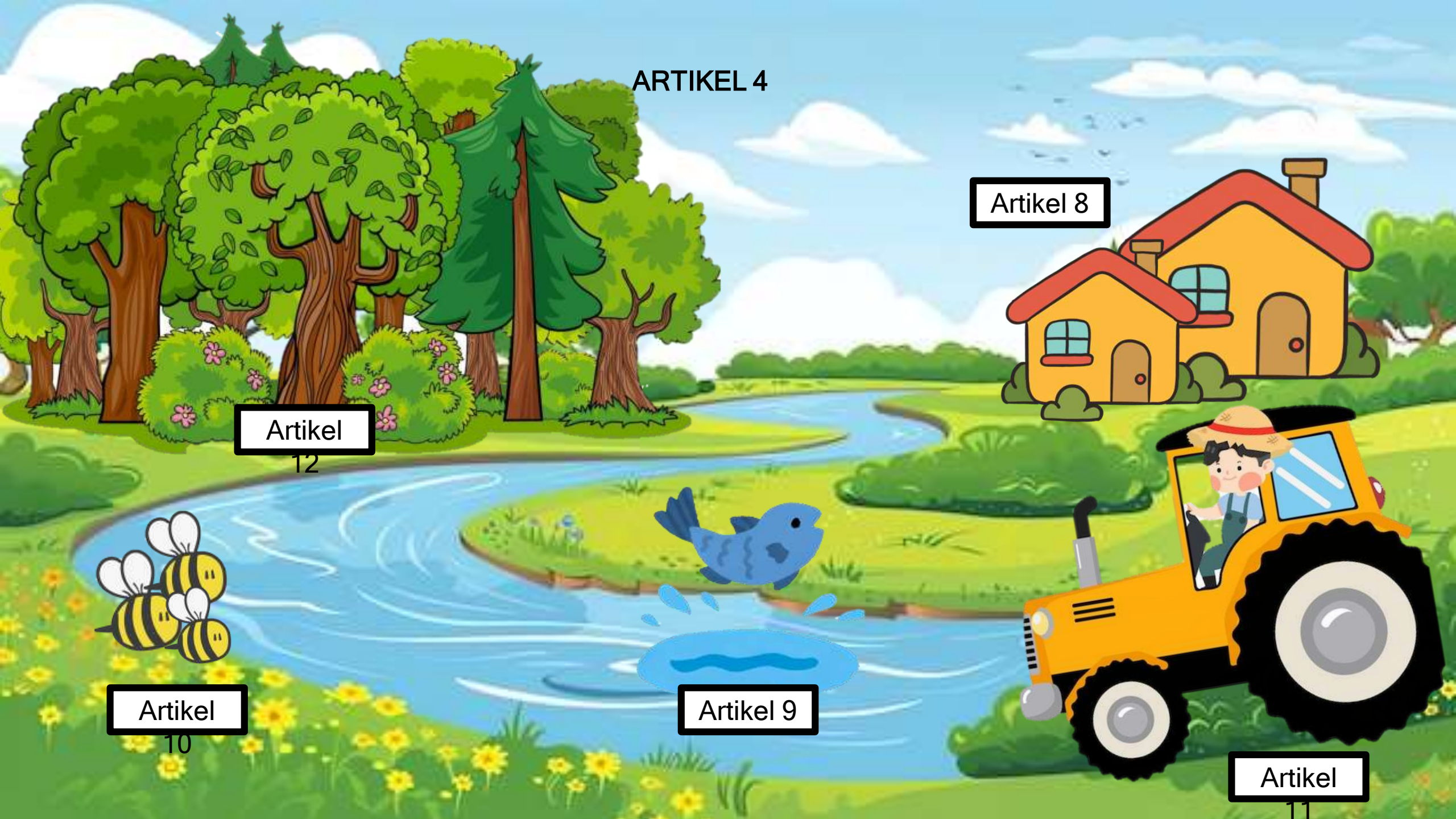
12

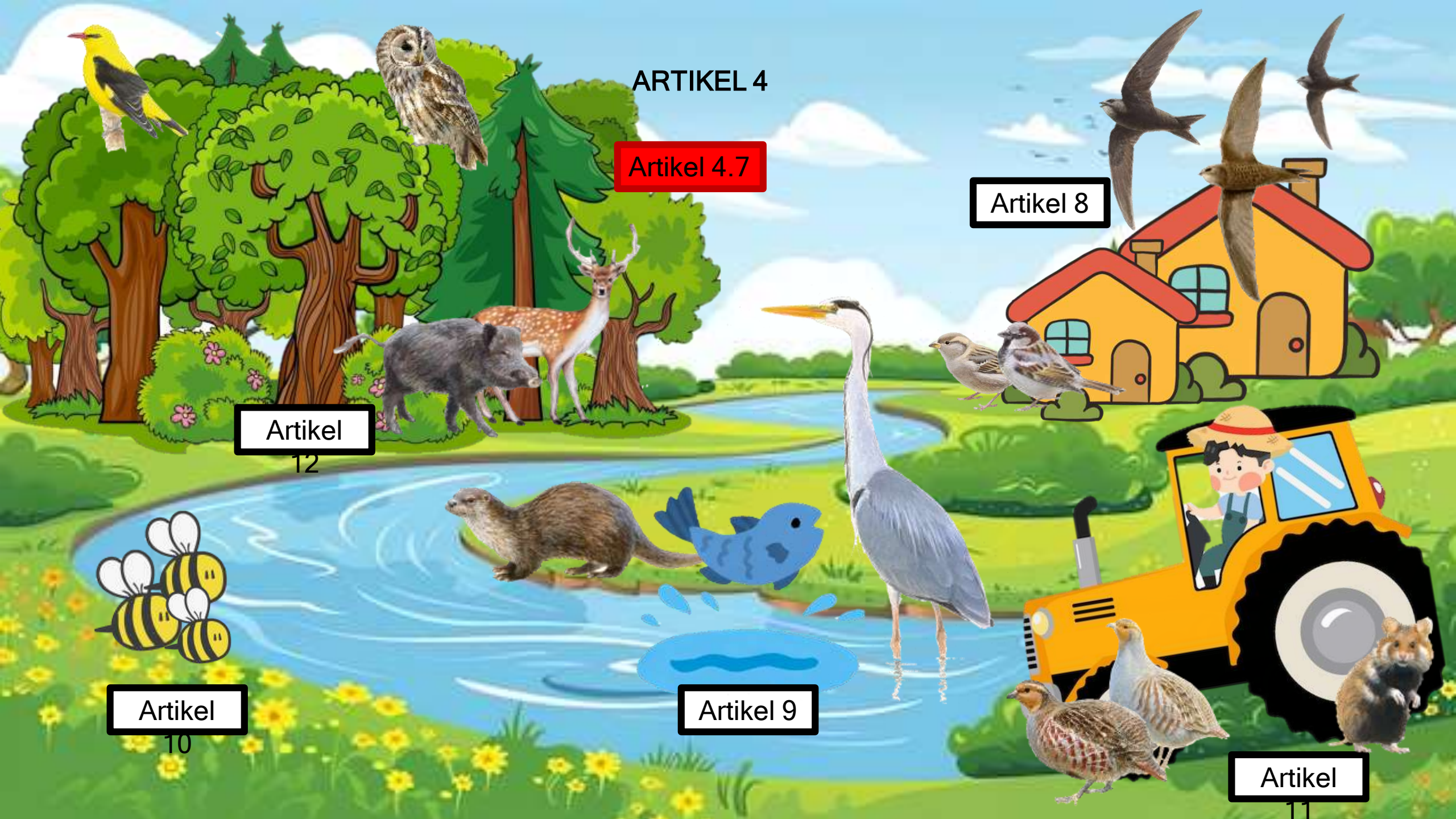
Artikel

10

Artikel 9

Artikel

ARTIKEL 4

Artikel 4.7

Artikel 8

Artikel

12

Artikel

10

Artikel 9

Artikel

An illustration of a city street scene. In the foreground, four birds are on the ground: a dark blue bird with a yellow beak, a brown bird with a yellow beak, and two sparrows. In the background, there are several colorful buildings (yellow, green, grey, red) with multiple windows and small red birdhouses on their roofs. A green tree and a green bush are also present. Three birds are flying in the sky. Two text boxes are overlaid on the left side of the image.

Artikel 4.7

Artikel 8

Artikel 4.7

Artikel 8

Het Nationaal herstelplan (art. 14 en 15)

Lidstaat beslist onder andere:

- **Welke herstelmaatregelen** waar worden getroffen om doelen te bereiken;
- Wat de “**meest geschikte gebieden**” zijn voor herstelmaatregelen;
- Wat de “**bevredigende niveaus**” zijn voor indicatordoelen;
- en wat het **tijdschema** is voor de uitvoering van de herstelmaatregelen.

Nationaal herstelplan

Artikel 14 & 15

- **Stap 1: Voorbereiding**

- Kwantificeren te herstellen oppervlaktes ...
- ... ecologische vereisten VHR-soorten ...
- ... gunstige staat van instandhouding ...
- ... “landbouwgrond met grote natuurwaarde”

- **Stap 2: Concept plan**

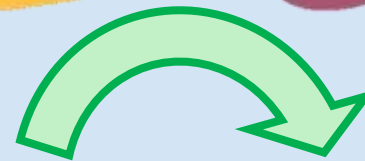
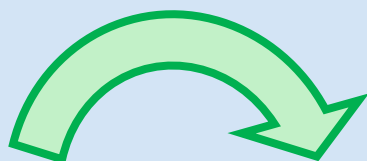
- Gekwantificeerde oppervlaktes
- Beschrijving geplande/genomen herstelmaatregelen
- Indicatie maatregelen tegen verslechtering
- Financiering van maatregelen
- Heldere verbinding met relevante beleidstrajecten (klimaatagenda, GLB, KRW, enz.)

Nationaal herstelplan

Artikel 14 e.v.

Let op!
Verplichte
participatie

© iStock, credit: ONYXprj

Voorbereiding

Monitoring
& Onderzoek

© iStock, credit: ONYXprj

Concept plan

Deadline
1 september 2026

© iStock, credit: ONYXprj

Beoordeling

Reactie EC : **1 maart 2027**
Definitief: **1 september 2027**

Europese Commissie moedigt beleidscohesie aan:

Monitoring

Artikel 20

- Iedere 3 jaar
- Ligging & omvang verslechterde leefgebieden
- Doeltreffendheid compenserende maatregelen
- Iedere 6 jaar
- Kwaliteit & trend leefgebieden waar maatregelen plaatsvinden
- Kwaliteit & omvang alle leefgebieden
- Iedere 10 jaar
- EU brede evaluatie van de wet

Uitzonderingen / versoepelingen

Art. 4-5:

- Veelvoorkomende en wijdverspreide habitattypen
- Overmacht
- Onvermijdelijke habitattransformaties t.g.v. klimaatverandering
- Projecten van groot openbaar belang

Art. 6:

- Hernieuwbare energie-projecten

Art. 7:

- Defensie

VERORDENING (EU) 2024/1991 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 24 juni 2024

inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869

(Voor de EER relevante tekst)

ES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

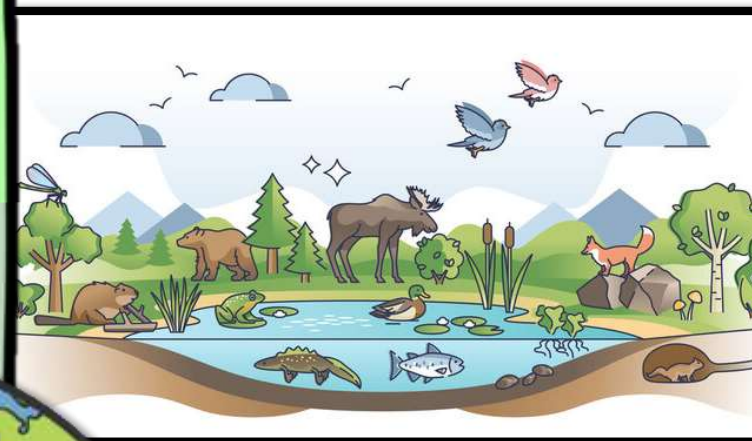
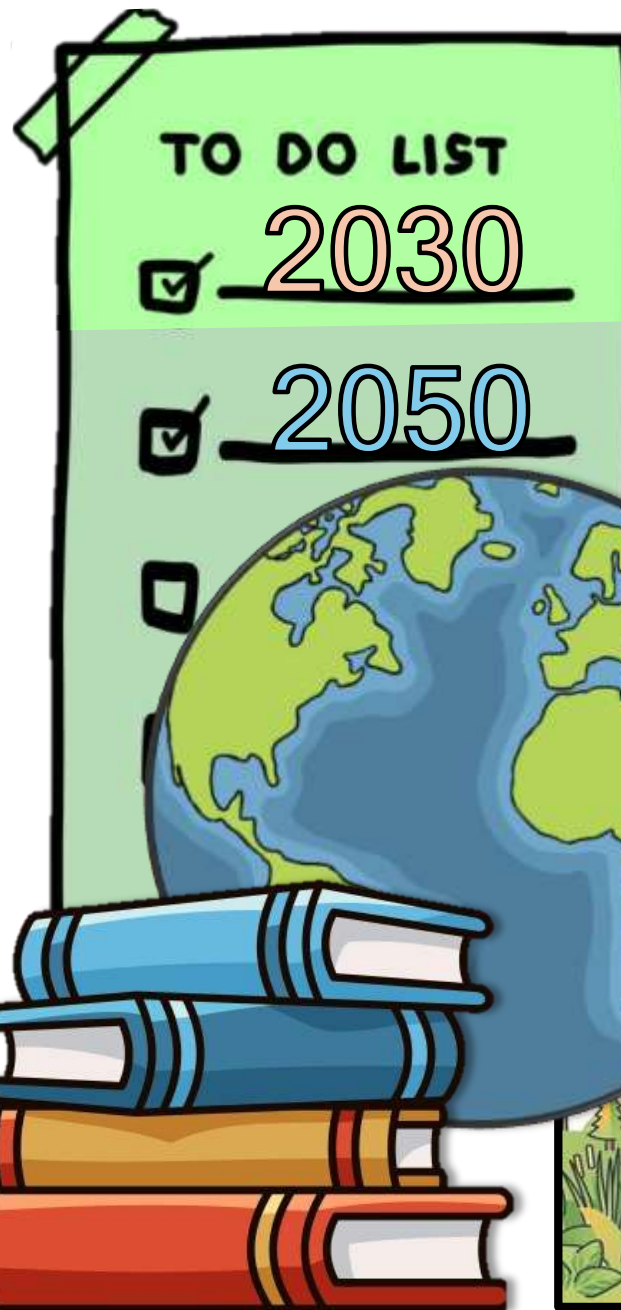
Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

voorstel van de Europese Commissie,

ing van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité⁽¹⁾,

advies van de

Let op!

Verplichte
participatie

Maar hoe?

Proces belanghebbenden

2025:

- April: informeren over NHV
- Q3: informeren over opgave per artikel
- Q4: gesprekken over wat we moeten doen en wat we moeten laten

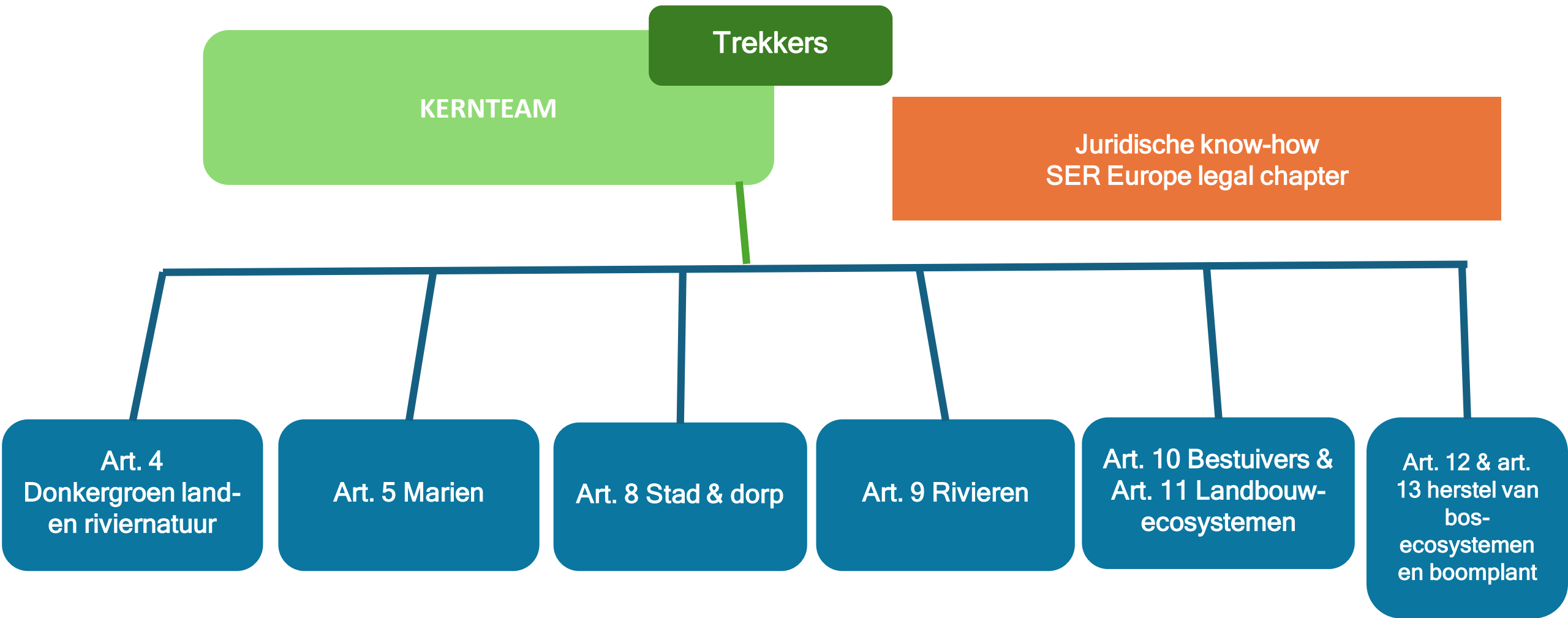
2026

- Bespreken concept natuurplan
- Q4: wettelijke inspraak

Groene11

Samen voor een groener
Nederland

Groene 11 lobbygroep - organogram

Nationaal herstelplan – monitoring/onderzoek

Artikel 14.1

“**De lidstaten** stellen elk een nationaal herstelplan op en voeren de voorbereidende **monitoring en het nodige onderzoek** uit om na te gaan **welke herstelmaatregelen** nodig zijn om de [...] vastgestelde **hersteldoelen en -verplichtingen te halen** [...] en bij te dragen aan de [...] overkoepelende doelstellingen [...], **rekening houdend met de meest recente wetenschappelijke bevindingen.**”

Vragen voor de expertgroep:

Welke herstelmaatregelen zijn nodig om onze doelen te behalen?

Welke ‘recente wetenschappelijke bevindingen’ kennen wij?

Nationaal herstelplan – kwantificeren

Artikel 14.2

Vragen voor de expertgroep:

- Wat is nodig - qua kwaliteit & kwantiteit - om soorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen?
- Wat zijn de meest geschikte gebieden?
- Hoe kunnen ecologische corridors worden gecreëerd?

Nationaal herstelplan – Bevredigende niveaus

Artikel 14.5

Uiterlijk in 2030 stellen de lidstaten, door middel van een open en doeltreffend proces en een beoordeling op basis van de meest recente wetenschappelijke bevindingen, [...] richtinggevende kader bevredigende niveaus vast voor:

- d) stedelijke groene ruimte zoals bedoeld in artikel 8, lid 2; en
- e) stedelijke boomkroonbedekking zoals bedoeld in artikel 8, lid

1

Vraag voor de expertgroep:

Wat zijn bevredigende niveaus voor ons?

Nationaal herstelplan – Synergieën

Artikel 14.9

“De lidstaten brengen synergieën in kaart met klimaatmitigatie en -adaptatie, bodemdegradatieneutraliteit en rampenpreventie en geven dienovereenkomstig prioriteit aan herstelmaatregelen.”

Vraag voor de expertgroep:

Welke voordelen hebben groene, biodiverse steden?

Wat levert dit op?

✓ Voorwerk op inhoud

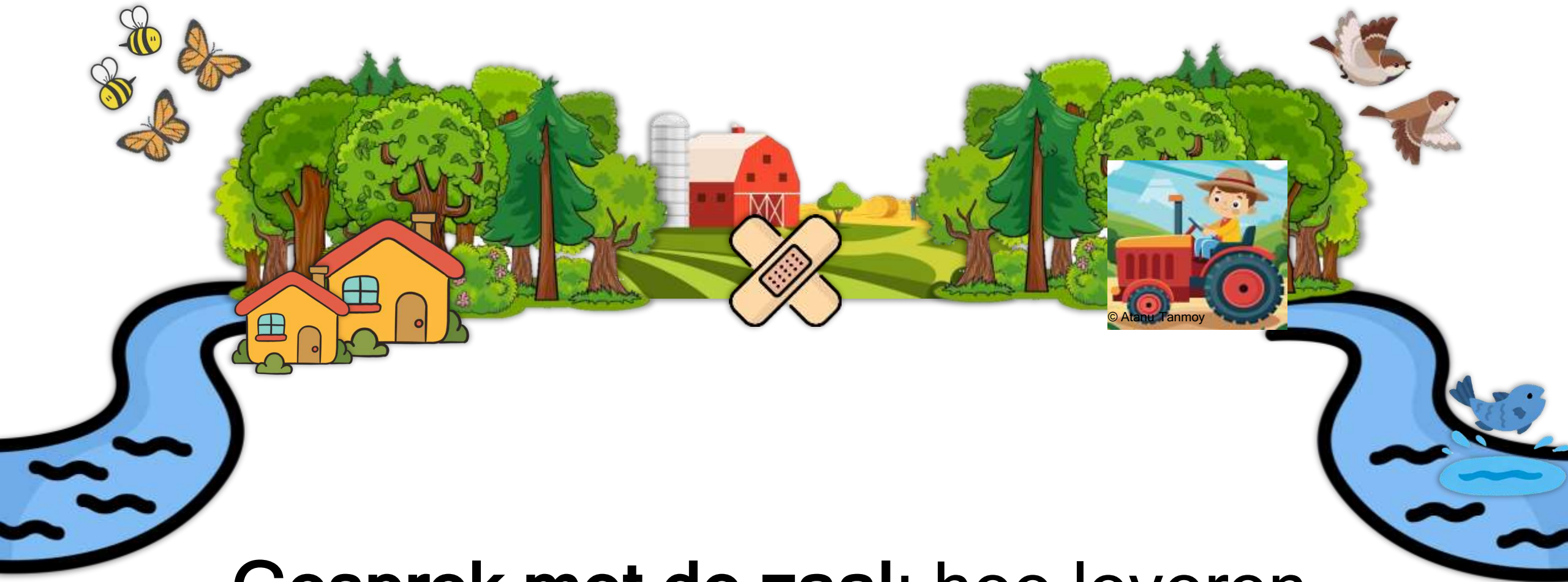
- We zijn vroeg begonnen, dus al bijna klaar met framework
- Framework ontwikkeld per artikel van de Natuurherstelwet
- Analyse van kansen en synergieën tussen ecosystemen en sectoren
- Inbreng van ecologische en beheerkennis via expertgroepen

✓ Actieve bijdrage aan het proces

- Wetenschappelijke onderbouwing van maatregelen
- Voorbeelden & best practices ter inspiratie voor het NHP
- Monitoringstrategieën en toetsing op doelbereik

✓ Meerwerkend partnerschap voorgesteld

- Regelmatige afstemming
- Proactieve en vraaggestuurde input op het NHP
- Versterken van legitimiteit en draagvlak in het proces

**Gesprek met de zaal: hoe leveren
wij als stakeholders effectief
input?**

Natuurherstel lukt alleen als we het samen doen: de Natuurherstelwet vraagt om een brede, maatschappelijke aanpak waarin iedereen een rol kan spelen

Welke rol zie jij voor jouw organisatie of sector binnen deze gezamenlijke opgave?

Hoe zou jij graag betrokken willen worden bij het nationaal herstelplan of de uitvoering van het plan?

Met lef en ambitie kan Nederland uitgroeien tot koploper in innovatief natuurherstel

Wie kent inspirerende voorbeelden die al laten zien hoe het wél kan?

Welke gebieden vinden jullie goede voorbeelden?

Welke initiatieven verdienen navolging?

Welke samenwerkingen zijn inspirerend?

Nederland beschikt over een hoop kennis en een sterke monitoringinfrastructuur

*Hoe kunnen we die kracht inzetten om een voorloper te worden
en een goed voorbeeld te zijn voor andere lidstaten?*

#RESTORENATURE

Blijf betrokken, blijf meedenken!

Judy Koppenjan
E: jkoppenjan@wwf.nl

Extra slides

Vragen vanuit IUCN ledenvergadering:

- Wat komen er voor concrete (gebieds)doelen in de natuurherstelplannen, bijv. areaaldoelen per habitattype, bv. wetlandherstel in 1000ha veenweide, of ecologisch beekherstel in 250km langzaam stromende beken op hoge zandgrond. Op welk detailniveau worden doelen gesteld en zitten de juiste partners aan tafel?
- Hoe verzekeren we dat de doelen ook zullen leiden tot effectieve natuurherstelacties? In hoeverre zijn de randvoorwaarden hiervoor op orde? Denk aan financiering, samenwerking en kennis bij gebiedspartners
- Wat heeft de overheid tot nu toe gedaan om tegemoet te komen aan de eisen die de natuurherstelverordening aan de lidstaten oplegt? Zijn ze überhaupt van plan hier serieus werk van te maken?
- Hoe kunnen we de angst dat de natuurherstelverordening ons land op slot zet de kop indrukken?
- Hoe kan het door dit kabinet gereserveerde geld voor agrarisch natuurbeheer bijdragen aan doelen uit de verordening . Welke rol kunnen IUCN leden spelen om de criteria voor de gerelateerde subsidieverstrekking te beïnvloeden?

Herstel van land-, kust- en zoetwater- en mariene ecosystemen (Art. 4 & 5)

- Voor **land-, kust- en zoetwaterecosystemen** (art. 4) geldt dat herstelmaatregelen worden getroffen voor de habitats op 30% van het totale oppervlakte in 2030, 60% in 2040 en 90% in 2050.
Dit vindt in beginsel plaats **binnen Natura 2000-gebieden**.
- Ook moeten **habitattypen worden ontwikkeld** in gebieden waar deze nu niet voorkomen om in 2030/40/50 uiteindelijk 30/60/90% van het “gunstig referentieoppervlakte” te realiseren.
- Voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten **voldoende kwaliteit en kwantiteit aan leefgebied** realiseren binnen en buiten Natura 2000.

Herstel van land-, kust- en zoetwater- en mariene ecosystemen (Art. 4 & 5)

- Voor **mariene ecosystemen** geldt in hoofdlijnen hetzelfde (art. 5). In beide gevallen worden de te herstellen habitats genoemd in de bijlagen van de NHV.
- Op basis van artikel 4 en 5 moeten herstelmaatregelen worden genomen t.b.v. **voortdurende verbetering en tegengaan van significante verslechtering binnen Natura 2000-gebieden** (resultaatsverplichtingen). Daarbuiten eveneens maar dat zijn inspanningsverplichtingen.

Stedelijke ecosystemen (art. 8)

- Mag vanaf 2030 **geen netto verlies meer zijn van “stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking”**.
- Daarnaast moet **een toenemende trend** worden gerealiseerd totdat een “bevredigend niveau” wordt bereikt.
 - Uitzonderingen zijn mogelijk voor gebieden reeds aantoonbaar zeer groene stedelijke ecosystemen.

Rivierecosystemen (art. 9)

- **Barrières moeten worden verwijderd** om binnen de EU 25.000 km vrij stromende rivier te realiseren in 2030.
- **Natuurlijke functies van overstromingsgebieden** moeten worden hersteld en verbeterd.

Bestuiverpopulaties (art. 10) en landbouw-ecosystemen (art. 11)

- Voor bestuiverpopulaties (art. 10) moet in 2030 **de afname stoppen en daarna een toenemende trend** worden gerealiseerd totdat het bevredigend niveau is bereikt.
- Voor landbouwecosystemen (art. 11) **moeten toenemende trends worden gerealiseerd voor 2 van 3 indicatoren** totdat een bevredigend niveau is bereikt:
 1. Graslandvlinderindex;
 2. Voorraad organische koolstof in minerale bodems onder akkerland;
 3. het percentage landbouwgrond met landschapselementen met hoge diversiteit

Bestuiverpopulaties (art. 10) en landbouw-ecosystemen (art. 11)

- Ook moet de **boerenlandvogelindex**, vastgesteld in 2025 als 100, in 2030 110 bereiken.
- Tevens moeten ontwaterde **veengebieden worden herstelt en vernat**. Daarvoor geldt:
 - 30 % in 2030 (gebieden die ten minste $\frac{1}{4}$ zijn vernat)
 - 40% in 2040 (gebieden die ten minste $\frac{1}{3}$ zijn vernat), en
 - 50% in 2050 (gebieden die ten minste $\frac{1}{3}$ zijn vernat).

Bosecosystemen (art. 12) en aanplant extra bomen (art. 13)

- T.b.v. de algemene **bosvogelindex** worden herstelmaatregelen genomen, om deze te laten stijgen totdat een bevredigend niveau is bereikt.
- Ook wordt een toenemende trend voor minstens zes van de zeven indicatoren voor bosecosystemen:
 - Staan dood hout;
 - Liggend dood hout;
 - Het aandeel bossen met een ongelijkjarige structuur;
 - Bosverbondenheid;
 - De voorraad organische koolstof;
 - Het aandeel door inheemse boomsoorten gedomineerd bos;
 - De diversiteit aan boomsoorten.
- Ook moet in 2030 op Unieniveau **minstens 3 miljard extra bomen aangeplant** worden.

Discussie over aandachtspunten

- Inhoud artikelen
 - Wat zijn de belangrijkste wensen per artikel
- Monitoring
 - Wat is goed en goed genoeg
 - Voor welke lacunes oppassen
- Juridische check & borging
 - Waar zitten de juridische zwakten
- Kwetsbaarheid tijdlijn totstandkoming NHP
- Financiering
 - Totaal 43,2 mln. op LVVN begroting tm 2027
 - Middelen worden o.a. ingezet om conditie van habitattypen beter in kaart te brengen middels een startmeting
- Internationale uitwisseling
- Overige...?

Blijf op de hoogte!

Scan de QR-code om je in te schrijven voor onze maandelijkse nieuwsbrief. Ontvang het laatste FMF-nieuws én mis geen enkele GroenLunch.

